

Na te Episekopo H. David Burton
Episekopo Faatere

Te Ohipa Haamo'araa a te Faanahoraa Totaururu

Te ohipa no te atuaturaa i te tahi e te tahi e te « hamani maitairaa i te feia vêvê » o te hoê ia ohipa o te haamo'a, tei faauehia e te Metua.

I aora na e te mau taea'e e te mau tuahine. I te matahiti 1897, ua ti'a'utu te hoê taure'are'a o David O. McKay i te hoê opani ma te hoê parau pia i roto i to'na rima. Ei misionare i Stirling, fenua Etote, ua na reira oia e rave rahi mau taima na mua'utu. I te hoê râ mahana, ua iriti mai te hoê vahine o tei rohirohi roa i te opani e ua ti'a maira i mua ia'na. Mea vêvê to'na ahu, mea pararai to'na na papari'a e aita te rouru i paherehia.

Ua rave oia i te parau pia ta Elder McKay i horo'a ia'na e ua faahiti oia e ono noa reta parau o te ore roa e mo'e-hia ia'na : « E hoo teie te faraoa na'u ? »

Ua vaiiho mai teie farereiraa i te hoê mana'o puai i ni'a i te misionare apî. Ua papa'i oia i te tahi taima i muri mai, « mai taua taima ra ua noaa ia'utu te hoê iteraa hohonu a'e no ni'a i te ti'araa o te Ekalesia a te Mesia e, oia ho'i, ia atuatu i te oraraa pae tino o te taata. Ua haere ê atu vau i te opani ma te mana'o e eita taua [vahine] ra, ma te inoia i roto i [to'na aau] i te taata e te

Atua, i ineine i te farii i te poro'i o te evanelia. Ua hinaaro [oia] i te tauturu-raa i te pae tino, e aita e faanahonahoraa, mai ta'u i ite, i Stirling e nehenehe e tauturu [ia'na] »¹

Tau matahiti i muri mai ua roohia to te ao i te ati rahi i raro a'e i te Topatariraa Rahi. I roto i taua taima ra, i te 6 no eperera 1936 to te Peresideni Heber J. Grant, e to'na na tauturu, J. Reuben Clark e David O. McKay faaiteraa i te mea tei riro mai te faanahoraa totaturu a te Ekalesia. E piti hepetoma i muri iho, ua ma'itihia o Elder Melvin J. Ballard ei peresideni faatere matamua e o Harold B. Lee ei ti'a faatere matamua.

E ere te reira e tautooraa matauhia. Noa'utu e ua faati'a mai te Fatu i te mau taata faahiaha no te faatere i te reira, ua haamaramarama te peresideni J. Reuben Clark e « te haamaraa i te faanahoraa [totaturu] o te hoê ia heheuraa a te Varua Maitai i te peresideni Grant, tei faaterehia mai mai taua taima ra e te hoê â mau heheuraa

te tae mai i te mau taea'e tei farii i te hopoi'a no te faatere i te reira ».²

Te faaotiraa a te feia faatere o te Ekalesia no te haamâmâ ia i te mau iui o te taata e mea papû e te tau'i ore. Ua hinaaro te peresideni Grant « i te hoê faanahoraa o te ... tauturu e o te atuatu i te mau taata noa'utu eaha te moni ». Ua parau oia e ua tae roa oia i te hinaaro i te « tapiri i te mau haapiiraa evanelia, ia tape'a i te ohipa misionare no te hoê tau, e tae noa'utu i te tapiriraa i te mau hiero, eita râ ratou e vaiiho i te taata ia pohe i te po'ia ».³

Tei piha'ihio vau i te peresideni Gordon B. Hinckley i Managua, Nicaragua a paraparau ai oia i te 1.300 melo no te Ekalesia tei ora mai i te hoê mata'i rofofa'i tei vavahi e tei haapohe hau atu i te 19.000 taata. Ua parau atu oia ia ratou, « a vai noa'i te mau rave'a a te Ekalesia, eita roa matou e vaiiho ia outou ia haere po'ia noa aore râ ma te ahu ore, aore râ ma te fare ore. E rave ia matou i te mau mea atoa e nehenehe ia matou no te tauturu mai te au i ta te Fatu i faataa e ti'a ia ravehia ».⁴

Te hoê o te mau tapa'o taa ê no teie faanahoraa faaûruhia e tei niuhia i ni'a i te evanelia, o te haapapûraa ia i ni'a i te hopoi'a tata'itahi e te haapa'oraa ia'na iho. Ua haamaramarama te peresideni Marion G. Romney e, « E rave rahi te mau faanahoraa tei haamauhia e te mau taata mana'o maitai no te tauturu i te feia i roto i te ati. Tera râ, e rave rahi o teie mau faanahoraa tei opuahia ma te fâ no te hoê noa taima poto i te 'tautururaa i te taata', eiaha râ i te 'tauturua i te taata ia tauturu ia ratou iho' ».⁵

Te haapa'oraa ia'na iho o te hoê hotu ia no te oraraa tarani e te haapa'o-maitai i ta'na iho tereraa faufaa. Mai te haamataraa, ua haapii te Ekalesia i te mau utuafare—mai tei maraa ia ratou—ia rave i te hopoi'a no to ratou iho oraraa maitai i te pae tino. E ti'a i te mau u'i atoa ia haapii faahou i te mau ture tumu no te haapa'oraa ia'na iho : ia ape i te tarahu, ia faaohipa i te mau ture no te oraraa tarani, ia faaineine no te mau tau hepohepo, ia faaroo e ia pee i te mau parau a te mau peropheta ora, ia ite i te taa-ê-raa

i rotopu i te mau mea hinaaro-mau-hia e te mau mea hiaai-noa-hia, e ia ora mai te au i taua mau ture ra.

Te tumu, te mau fafauaraa e te mau ture o te haapuui i ta tatou ohipa no te haapa'o i tei vèvè e te feia i roto i te fifi, e haere atu ia i tera'tu pae o te oraraa tahuti nei. E ere teie ohipa mo'a no te haafana'o e no te haamaitai noa i te feia e mauui ra aore râ tei roto i te ati. Ei tamaroa e ei tamahine na te Atua, eita tatou e nehenehe e farii i te îraa o te ora mure ore ma te ore e haapa'o ia vetahi ê a ora ai tatou i ni'a i te fenua nei. E na roto ho'i i te faatusiaraa e te horo'araa ia tatou no vetahi ê e haapii ai tatou i te mau ture turetiera no te tusia e te haamo'araa.⁶

Ua haapii te Arii rahi o Beniamina e te hoê o te mau tumu e horo'a ai tatou i ta tatou faufaa i te feia vèvè e e tauturu ai tatou ia ratou ia matara ia ta tatou mau hara i tera mahana e i tera mahana e ia haere ti'a tatou ma te hapa ore i mua i te aro o te Atua.⁷

Mai te haamani-araa-hia o te ao, ua vai noa te aroha ei tufaa faufaa rahi no te mau sotaiete parau-ti'a. Te hinaaro nei tatou i te hoê ao hau e te mau huiraatira ruperupe. Te pure nei tatou no te mau sotaiete hamani maitai e te parau-ti'a i reira te ino e faaru'ehia'i e e vai mai ai te maitai e te parau-ti'a. Noa'tu eaha te rahiraa hiero ta tatou e patu, noa'tu eaha te rahiraa o te mau melo, noa'tu te maitai o to tatou huru

i mua i te mata o te ao nei—ia ore ana'e tatou e manu'ia i teie faaueraa rahi ia « aupuru i te feia paruparu, [e] faateitei i te rima tautau ra i ni'a, e [ia] faaetaeta i te mau turi avae paruparu ra »,⁸ aore râ ia farii ê to tatou aau i te feia e mauui e e oto nei, tei raro ia tatou i te faahaparaa e eita ta tatou e faaoaoa i te Fatu,⁹ e atea ê roa ia te ti'aturiraa oaoa o to tatou aau ia tatou.

Na te ao taatoa nei, e ma'imi nei e 28.000 episekopo i te feia vèvè no te atuatu ia ratou. E tauturuhia te episekopo tata'itahi e te hoê apooraa paroita o te faaohipa i te feia faatere no te autahu'araa e no te mau pūpū, e tae noa'tu i te hoê peresideni itoitono te Sotaiete Tauturu. E nehenehe ta ratou e tauturu rû atu i te taata êê ... ninii i te hinu e te uaina i te aau mamae o te taata hepohepo ... [e] i te tamaro i te roimata o te otare e ia faaoaoa i te aau o te vahine ivi ». ¹⁰

E haamaitai e e arata'ihia te aau o te mau melo e o te feia faatere no te Ekalesia na te ao taatoa e te mau haapiiaraa e te varua hanahana no te aroha e te atuaturaa i to ratou mau taata tupu.

Ua pe'ape'a te hoê taata faatere autahu'araa i Amerika Apatoa no te po'ia e te vèvè o te mau melo no ta'na titi ito. No to'na hinaaro ia ore te mau tamarii ia roohia i te po'ia, ua iteahia ia'na te hoê fenua e ua faanahonaho oia i te autahu'araa no te faaapu e no te tanu i te maa. Ua itea ia ratou te hoê

puaa-horo-fenua ruau e ua taamu atu i ni'a i te puaa-horo-fenua te hoê arote tahito e ua haamata i te arote i te repo. Hou râ a oti ai teie ohipa, ua tupu te ati e ua pohe te puaa-horo-fenua ruau.

No to ratou hinaaro ia ore to ratou mau taea'e e mau tuahine ia pohe i te po'ia, ua taamu te mau taea'e no te autahu'araa te arote tahito i ni'a i to ratou iho tua e ua huti i te reira na ni'a i te repo paari. Ua rave ratou i ni'a iho ia ratou te zugo no te mauui e te mau hopoi'a a to ratou mau taea'e e mau tuahine.¹¹

Na te hoê ohipa tei tupu i roto i to'u iho utuafare i faaite mai i te hoê faaotiraa ia atuatu i te feia tei roohia i te ati. E rave rahi tei faaroo i te parau no te mau pūpū pereoo huti a Willie e Martin e nahea to teie mau pionie itoitono mauuiaraa e poheraa a faaruru ai ratou i te tau to'eto'e e te mau huru oraraa fifi i roto i to ratou tere i te pae tooa o te râ. Robert Taylor Burton, te hoê o to'u mau tupuna, o te hoê ia ta Brigham Young i ani ia tere atu no te faaora i taua feia mo'a here tei roohia i te ati.

Teie ta papa ruau i papa'i i roto i ta'na buka aamu no ni'a i taua taime ra, « mea hohonu te hiona e e mea to'eto'e roa... No te to'eto'e rahi aita i nehenehe ia [matou] ia haere atu...

St. Catherine, Jamaïque

Tei raro mai te to'eto'e i te—24
teteri ... eita e nehenehe i te taata ia
haere ». ¹²

Ua operehia te mau tauhaa no te
faaora i te feia mo'a tei roohia i te ati,
« noa'tura i te mau mea atoa ta ratou i
nehenehe i te rave e rave rahi tei pohe
e tei tanuhia i te hiti purumu ». ¹³

A tere ai te feia mo'a tei faaorahia
mai i te hoê tufaa no te purumu na
roto i te Echo Canyon, e rave rahi mau
pereoo huti tei tape'a no te tautururaa
i te fanauraa o te hoê aiû tamahine.
Ua ite Robert e aita i nava'i te ahu a te
metua vahine apî no te tape'a mahana-
hana i ta'na aiû fanau-apî-hia. Noa'tu te
to'eto'e rahi, « ua tatara oia i to'na iho
ahu e ua horo'a'tu te reira i te metua
vahine no te tapo'i i te aiû ». ¹⁴ Ua topa-
hia te i'oa o te tamarii o o Echo—Echo
Squires—ei haamana'oraa no te vahi e
te huru o to'na fanau-raa-hia.

I te mau matahiti i muri mai ua pii-
hia o Robert ei Episekopo Faatere no
te Ekalesia e ua tavini oia hau atu i te
toru ahuru matahiti. I te faito matahiti
86, ua ma'ihia o Robert Taylor Burton.
Ua haaputupu mai oia i to'na utua-
fare i te hiti o to'na ro'i no te horo'a'tu
ia ratou ta'na haamaitairaa hopea. I
roto i ta'na mau parau hopea teie ia
te a'ohie e te hohonu : « A hamani
maitai i te feia vêvê ». ¹⁵

Te mau taea'e e te mau tuahine,
te faahanahana nei tatou i taua mau
aito aravihi ra ta te Fatu i faati'a mai

no te faanahonaho e no te faatere i
te faanahoraa no te tauturu i te mau
melo o Ta'na Ekalesia i roto i te ati. Te
faahanahana nei tatou i taua mau taata
ra i to tatou nei tau tei « hamani maitai
i te feia vêvê », tei faaamu i tei po'ia, tei
faaahu i tei vêvê, tei atutu i tei ma'ihia,
e tei faati'amâ i tei tape'ahia, na roto i te
mau rave'a e rave rahi e te ite-ore-hia.

Teie te ohipa mo'a ta te Faaora e ti-
tau nei i Ta'na mau pipi. O te ohipa ia
Ta'na i here a ora ai Oia i te fenua nei.
Teie te ohipa ta'u i ite e ite tatou Ia'na
ia rave ahani tei ô nei Oia i rotopu ia
tatou i teie mahana. ¹⁶

E hitu ahuru ma pae matahiti i teie
nei, ua ti'a mai te hoê faanahoraa tei
faataahia no te faaoraraa i te pae varua
e te pae tino o te taata ma te haehaa.
Mai taua taima ra ua haamaitai te reira
i te oraraa o te mau ahuru milioni taata
na te ao atoa nei. E ere noa te faanaho-
raa totauturu a te mau peropheta e
hoê noa aamu ha'ihia'i i roto i te aamu
o te Ekalesia. Na te mau ture i niuhia'i
te reira faanahoraa e faaite e o vai ra
tatou ei nunaa. O te tapa'o mau ho'i o
to tatou ti'araa ei mau pipi na to tatou
Faaora e Hi'oraa, o Iesu te Mesia.

Te ohipa no te atuaturaa i te tahi e
te tahi e te « hamani-maitai-raa i te feia
vêvê » o te hoê ia ohipa o te haamo'a,
te faauehia e te Metua, e te opuahia
e te Atua no te haamaitai, no te tamâ
e no te faateitei i Ta'na mau tamarii. Ia
pee tatou i te a'oraa a te Faaora i

te taata paruru i roto i te parabole no te
taata no Samaria, « A haere, e ia na reira
atoa oe ». ¹⁷ Te faaite papû atu nei au i
te reira, i te i'oa o Iesu Mesia, amene. ■

TE MAU NOTA

1. *Cherished Experiences no roto mai i te Writings of President David O. McKay*, haaputuraa Clare Middlemiss (1955), 189.
2. J. Reuben Clark Jr., « Testimony of Divine Origin of Welfare Plan », *Church News*, 8 no atete 1951, 15 ; a hi'o atoa Glen L. Rudd, *Pure Religion* (1995), 47.
3. Glen L. Rudd, *Pure Religion*, 34.
4. I roto « President Hinckley Visits Hurricane Mitch Victims and Mid-Atlantic United States », *Ensign*, Fepuare 1999, 74.
5. Marion G. Romney, « The Celestial Nature of Self-Reliance » *Liahona*, Mati 2009, 15.
6. A hi'o Te Parau Haapiiraa e te Mau Parau Fafau 104:15–18 ; a hi'o atoa Te Parau Haapiiraa e te Mau Parau Fafau 105:2–3.
7. A hi'o Mosia 4: 26–27.
8. Te Parau Haapiiraa e te Mau Parau Fafau 81:5 ; a hi'o atoa Mataio 22:36–40.
9. A hi'o Te Parau Haapiiraa e te Mau Parau Fafau 104:18.
10. Iosepha Semita, i roto *History of the Church*, 4:567–68.
11. Uiuiraa ia Harold C. Brown, faatere tahito no te Pû Ohipa Totauturu.
12. Buka aamu a Robert T. Burton, Church History Library, Salt Lake City, Novema 2–6, 1856.
13. Robert Taylor Burton, i roto Janet Burton Seegmiller, « *Be Kind to the Poor* » : *Aamu no te oraraa o Robert Taylor Burton* (1988), 164.
14. Lenore Gunderson, i roto Jolene S. Allphin, *Tell My Story, Too*, tellyourstorytoo.com/art_imagepages/image43.html.
15. Robert Taylor Burton, i roto Seegmiller, « *Be Kind to the Poor* », 416.
16. A hi'o Dieter F. Uchtdorf, « You Are My Hands », *Liahona*, Me 2010, 68–70, 75.
17. Luka 10:37.